Cateheza a zecea a Sfântului Părintelui nostru și Mărturisitorului Teodor, starețul de la Studion, către ucenicii lui, rostită în Duminica Tuturor Sfinților

Sf. Teodor Studitul
(759–826)

Traducere din limba elină de Octavian Gordon

Mucenici nu sunt doar aceia care-și varsă sângele, ci și cei care petrec o viață îndumnezeită

Frați și părinți,
Sfânta Cincizecime, pe care ne-am învrednicit s-o prăznuim, este praznic al praznicelor! Dar praznic este și cel al Tuturor Sfinților[1], cel de care ne-am apropiat acum. Și, pentru că este potrivit ca, la o sărbătoare, să dobândim un lucru bun printr-o mai bună cugetare, gândiți-vă, dacă vi se pare de cuviință, cât de mulți și cât de mari sunt Sfinții pe care-i pomenim. Dar cine ar sta să numere stelele cerului și nisipul vărsat pe malul mării? Atât de mulți sunt mucenicii din toată lumea, care, prin credință, au biruit puterea potrivnică, și-au încins veșmintele împotriva oștirilor tiranilor, au pornit să se lupte cu focul, cu sabia, cu fiarele și cu toate nenorocirile, socotind caznele ca pe niște plăceri, iar vărsarea sângelui lor ca pe o desfătare. Și, într-adevăr, cu această încredințare, au călcat peste cărbuni de foc, au stins ruguri aprinse, au lucrat în chip firesc[2] cele mai presus de fire, copleșind de uimire tirani și împărați. Mărturisind[3] ce? Că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și în numele Lui este viața cea veșnică, după cum stă scris. Dar oare mucenici sunt doar cei [care și-au vărsat] sângele? Firește că nu, ci și cei care petrec o viață îndumnezeită; căci zice Apostolul: „Au pribegit în piei de oaie [și] în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți, ei, de care lumea nu era vrednică, rătăcind în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului” (Evrei XI, 37-38). Și, puțin mai încolo:

1 Este vorba de prima Duminică după Rusalii, a tuturor Sfinților.

2 Literal: „în fire”.

3 Pe parcursul întregii *Cateheze a zecea*, Sfântul Teodor se întemeiază pe jocul de cuvinte dat de cele două sensuri ale cuvântului μάρτυς: „martor” și „mucenic” (μαρτυρόω = „a mărturisi”, „a fi mucenic”). Astfel, traducerea noastră, în această *Catehză*, prin „mucenic” va acoperi și celelalte sensuri, pe care româna le diferențiază, de obicei, prin cuvinte diferite: „mucenic”, „martor”, „mărturisitor”.

„Având împrejurul nostru atâta nor de mucenici, lepădând orice povară şi păcatul ce lesne ne împresoară, să alergăm, cu răbdare, la lupta ce ne stă înainte, avându-L înaintea ochilor pe Iisus, începătorul şi plinitorul credinţei" (Evrei XII, 1-2). Vezi că i-a numit mucenici laolaltă pe toţi iubitorii de sfinţenie[4] şi pe toţi care au dus o viaţă în nevoinţă, prin răbdare? Drept aceea, fraţilor, şi noi am fost socotiţi întru această mucenicie; căci, atunci când iubim şi răbdăm suferinţa[5] unei vieţi purtătoare de cruce, când păzim făgăduinţa[6] fecioriei şi supunerea cea netăgăduită a luptătorilor, mărturisim că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu; mărturisim că este o judecată şi o răsplată; mărturisim că vom da socoteală, la Înfricoşătoarea Judecată a lui Hristos, de cele pe care le-am trăit, când ne vom împotrivi diavolului, care este vrăjmaşul lui Hristos şi care se răzbună pe noi şi, ca şi cum ne-ar biciui, năvăleşte asupra noastră cu neîncetate gânduri şi cu plăceri pierzătoare, ca noi să tăgăduim existenţa lui Dumnezeu. Căci cei ce au obiceiuri stricăcioase dau ascultare potrivnicului şi-l urmează, spunând, prin faptele lor, că nu este Dumnezeu, potrivit celor spuse de Sfântul David: „Zis-a cel nebun în inima sa: Nu este Dumnezeu!" (Psalmul LII, 1).

Dacă nu ar aduce uitarea de Dumnezeu în sufletele oamenilor, ca pe o tăgăduire a Lui, nu ar putea să convingă mintea să se dedea la poftele trupului, la revărsarea păcatului, la beţie, la desfrâu, la îmbuibare, la băutură, la lăcomie, la slujirea idolească şi la orice alt lucru nelalocul lui; iar de aici, luând sufletul, îl sileşte să meargă după el, răpindu-l dinaintea lui Dumnezeu şi dându-i tot sprijinul pentru dobândirea focului nestins al chinului celui veşnic. Cât de nenorocită-i amăgirea, dar mai crunt este sfârşitul amăgirii!

Dar noi, fraţilor, ca nişte mărturisitori ai lui Hristos, să mărturisim şi mai mult mărturisirea cea bună[7], bucurându-ne laolaltă cu toţi sfinţii, fiindcă ne-am învrednicit să mărturisim pentru Hristos, fără să ne plecăm genunchiul lui Baal[8], adică dorinţei trupului şi celorlalte plăceri ale vieţii acesteia, să nu ne încredem celui care ne vâră în minte tot felul de pricini pentru ca noi să lepădăm ascultarea, ci în fiece zi să ne împotrivim

4 Literal: „cuvioşie", „starea celui cuvios".

5 Literal: „ceea ce este plin de suferinţă, de durere". Acest cuvânt (πολύθλιπτος) mai apare la Sfântul Efrem Sirul (în *Cuvântarea despre a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos*), unde este pus în legătură cu ceasul venirii lui Iisus. Este reluat aici de Sfântul Teodor Studitul, care-l mai întrebuinţează o dată, în *Scrisoarea a 6-a* (PG 99, 928 B), adresată mamei sale, Teoctista, ca epitet al lui βίος („viaţă"), deci cu înţeles similar celui din contextul de faţă.

6 Sau „votul".

7 Fraza din limba greacă este dublă, dar sărăcia – în acest loc – a limbii române nu permite o traducere literală. În original: τὴν καλὴν μαρτυρίαν ἔτι μαρτυρήσωμεν, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἔτι ὁμολογήσωμεν. Cele două cuvinte greceşti, μαρτυρία şi ὁμολογία, precum şi corespondentele lor verbale, μαρτυρέω şi ὁμολογέω, nu înseamnă practic acelaşi lucru: primul înseamnă „ceea ce spui sau faptul de a spune în calitate de martor", în timp ce al doilea arată „ceea ce spui sau faptul de a spune acelaşi lucru cu altcineva". Dar, în limba română, ambele au sunt echivalate cu „mărturisire", respectiv „a mărturisi".

8 În original, Baal este la genul feminin, probabil întrucât este tălmăcit apoi prin „dorinţă".

prin luptă, ca și cum am fi în arenă: loviți, dar nu slăbănogiți, răbdând cu bărbăție, și nu pătrunși de frică. Apoi, știți prea bine care este câștigul mărturisirii: faptul că cei care mărturisesc pe cineva în timpul vieții sunt părtași ai bucuriei aceluia și au parte de acele lucruri despre care au mărturisit. Așadar, de aici urmează că și mărturisitorii lui Hristos, ca unii care au mărturisit pentru El în toate și au răbdat chinuri de nerăbdat pentru mărturisirea cea adevărată, se vor vădi împreună-moștenitori ai Lui în veacul ce va să vie. Căci zice Apostolul: „Iar când Se va arăta Hristos, Viața noastră, atunci și voi vă veți arăta împreună cu El întru slavă" (Coloseni III, 4). Împreună cu aceștia aducând și noi mărturisirea noastră – căci îndelungată este și de-a lungul întregii vieți – deie [Domnul] să ne învrednicim a ne desfăta de răsplățile cele veșnice și să ne veselim în veci împreună cu Hristos, Căruia I se cuvin slavă, cinste și închinăciune, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

